

הם בבחי' עבודה. זוהי עיקר הכוונה בענין התורה, אנא נפשי כתיבת יהבית, וכאשר יהודי לומד תורה ומכוון בלימודו ע"פ הכוונה העליונה להתקרב להשי"ת ע"י התורה אז תורתו היא במדרגה הגבוהה ביותר שהיא בבחי' עבודה, וכן בעבודת התפילה ששופך לבו כמים נוכח פני ה', שתורה ותפילה הם עבודה שמדביקים תמיד את איש יהודי להשי"ת.

וענין זה ישנו גם במצות תפילין, שתכלית הכוונה בהנחת תפילין היא כמו שאומרים בנוסח לשם יחוד קודם הנחת תפילין, וצונו להניח על היד כנגד הלב לשעבד בזה תאות ומחשבות לבנו לעבודתו ית"ש, ועל הראש נגד המח שהנשמה שבמחית עם שאר חושי וכחותי כולם יהיו משועבדים לעבודתו ית"ש, היינו שמלבד מעשה המצוה כשלעצמו תכלית המצוה היא ע"י הכוונה שיהודי משעבד עצמו לגמרי להשי"ת, שישעבד את ב' הכחות המרכזיים של האדם, את הלב על תאותיו ומחשבותיו, ואת המח על כל חושי וכחותיו, שכולם יהיו משועבדים להשי"ת, וכאשר יהודי מקיים זאת בכוונת הלב הראויה, הרי הנחת התפילין שלו במדרגה הרמה של עבודה.

במאמרם כשם שעבודת המזבח וכו', דבעבודת המזבח נאמר (ויקרא ו) אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה, שמרומז לב' ענינים, אש ותמיד, הדבקות בה' צריכה להיות אצל יהודי באש, ובתמידיות בלי הפסק, ולכן עבודת המזבח היא העבודה הגבוהה ביותר המביאה לדבקות בה' שהיא אש תמיד. וכשם שעבודת המזבח קרויה עבודה כך תורה ותפילה, כי גם בתורה יש את ב' התנאים הנז', באש כמ"ד (ירמיה כג) הלא כה דברי כאש נאם ה', ובחי' תמיד כמ"ד (יהושע א) והגית בו יומם ולילה, ועי"ז התורה מקשרת יהודי תמיד להשי"ת. וכן התפילה היא בבחי' תמיד, שהיא ערב ובוקר וצהרים אשיחה ואהמה וישמע קולי, וחז"ל אמרו (ברכות כא.) ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו, שע"י תפילה דבוק יהודי תמיד בהשי"ת, וכן יש בה ענין אש, שערך התפילה הוא במדת האש וההתלהבות שבה. והוא החידוש המיוחד הנלמד מעבודת המזבח, דכשם שעבודת המזבח היא עבודה, כלומר העבודה הגבוהה ביותר שמביאה לדבקות בה', כך תורה ותפילה הם עבודה המביאה לדבקות בה', ואף כי אינם עבודה בפועל, מחדשת התורה במאמר ולעבדו בכל לבבכם, שאם עוסק בתורה ותפילה בכוונת הלב הראויה הרי

ראה

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה

אנכי מצוה אתכם היום. והקללה אם לא תשמעו אל מצוות ה"א וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום. י"ל מה שדקדקו המפרשים בפסוקים אלו, ראשית באומרו ראה, הא לא איירי בדבר הנראה

א.

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם אשר

לעינים. עוד צ"ב מה שחוזר ונשנה ג"פ הלשון היום, ראה אנכי נותן לפניכם היום, את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אשר אנכי מצוה אתכם היום, והקללה וגו' אשר אנכי מצוה אתכם היום, מה המשמעות באומרו היום. וכן אומרו אנכי נותן, מה שייך לשון נתינה בברכה וקללה, הלא אין זו נתינה ממשית כדבר הניתן מיד ליד. וגם שהרי נותן בעין יפה הוא נותן (ב"ב נג.), ומה שייך ענין נתינה לגבי קללה. ובעצם הענין יש להבין דהרי אין רע יורד מן השמים וגם תכלית הבריאה להיטיב לברואיו, ואיך מתבאר לאור זה ענין הקללה. עוד י"ל לשון ברכה וקללה, שהיה צריך לכתוב בלשון שכר ועונש, שהרי ברכה משמעו ענין התלוי בנשיאת חן ולא לפי מעשי האדם, ואילו בפסוק זה משמע שהברכה היא תמורת אשר תשמעו וכן להיפך הקללה תמורת אשר לא תשמעו. עוד דקדקו המפרשים בשינוי הלשון, דבברכה נאמר אשר תשמעו ובקללה נאמר אם לא תשמעו.

וי"ל הענין ע"פ מש"כ ביסוד העבודה (ח"ד פ"א) בשם האר"י הק', שאינו דומה אדם לאדם מיום בריאת אדם והלאה, ואין אדם אחד יכול לתקן מה שחבירו מתקן. והיינו שלכל אדם יש את השליחות העליונה שלו לתקן דבר מיוחד, שבעבור זה הורידוהו מן העולם העליון למטה לעוה"ז, ואף אדם אחר מיום בריאת העולם אינו יכול לתקן את אשר עליו לתקן. וי"ל שע"ז קאי ענין ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, דלא איירי על קיום המצוות ועניני שכר ועונש, אלא על השליחות המיוחדת ותפקיד האדם בעולמו. הברכה הגדולה ביותר היא כאשר יהודי ממלא את שליחותו העליונה ומתקן אותו ענין שבעבורו ירד לעולם, והקללה היא אם אינו מתקן את שליחותו המיוחדת, שהוא עובד ועמל בכל שבעים שנותיו ואת השליחות שנועדה לו לא תיקן.

והנה הקב"ה הוא טוב ומטיב וברא את העולם כדי להעניק מטובו לברואים, ומזמין לו לאדם את התנאים המביאים אותו למלא שליחותו בעולם. וע"ז אמר ראה אנכי נותן לפניכם היום וגו' את הברכה אשר תשמעו, פי' כל מה שאני נותן לפניכם, כל

ההנהגה שהקב"ה מנהיג את האדם, וכל תנאי החיים שהאדם נותן בהם, הכל עשוי כדי שיהודי יוכל למלא את השליחות שבעבורה ירד לעולם. שאין אדם יודע מה היא שליחותו המיוחדת, אלא כמאה"כ ראה אנכי נותן לפניכם היום, שיראה ויתבונן בכל התנאים הסובבים אותו, שאת הכל נתן לו הקב"ה במטרה אשר תשמעו, כי הקב"ה הטוב והמטיב נתן לו את כל תנאי החיים הללו שדוקא על ידם יוכל למלא את שליחותו בעולם. וזהו פי' את הברכה אשר תשמעו, שנאמר בלשון אשר ולא אם, דהיינו שהקב"ה נותן את כל התנאים רק בשביל ברכה, שימלא שליחותו בעולם. ורק אם לא תשמעו אז הר"ז קללה, אבל מטרתם היא אשר תשמעו.

זהו ענין ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו, תכלית הברכה היא כאשר יהודי ממלא את שליחותו בעולם, וכל ענין הברכה והקללה האמור כאן קאי על זה, ולכן לא הזכיר בלשון שכר ועונש השייך לעצם קיום המצוות, כי אם ברכה וקללה דשייכי לתכלית שליחותו של יהודי בעולם. וזה שנאמר ראה אנכי נותן לפניכם, דקאי על כל התנאים שהקב"ה נותן לו לאדם, שבוה שייך שפיר לשון ראה ונתינה ממש, שהכל הוא נותן לו לברכה אשר תשמעו, למלא שליחותו בעולם.

והנה צדיקי אמת אמרו שהאות לדעת מה היא השליחות המיוחדת שלו, מהו הענין שבעבורו ירד לעולם לתקנו, הוא הדבר שהיצה"ר מתגבר עליו ביותר, זהו סימן שבעבור זה ירד לעולם. וכמו שאמרו שהדבר שיהודי אינו יכול להתגבר עליו בשום אופן כי אם במסירות נפש אות הוא שו השליחות שעליו לתקן בעולם. ועוד איתא בתורת אבות, שיכול להיות שיהודי יגיע לעולם העליון לאחר אריו"ש ועסק בתורה ועבודה, וישאלו אותו מה עשית ופעלת בעולם הזה, הרי כל מה שעשית לא היה בענין הנדרש ממך, שהיה עליך לפעול במטרה העיקרית שלך, וטבע האדם שאינו מוכן לעשות דברים שלמענם הוא צריך למסו"נ, להקריב ולמסור את כל הישות שלו.

ב.

ובתוך כל התנאים שהקב"ה נותן לכל אדם למען יוכל למלא את יעודו המיוחד בעולם, נכללים תכונות הנפש שהקב"ה נותן לכל יהודי באשר הוא, שיש שנותנים להם תכונות נפש טובות ויש שנותנים להם תכונות רעות, מדות וטבעיות ותאוות רעות. ולכאורה האדם עומד ותוהה למה נגרע חלקו שאותו מעמידים בנסיגות קשים וכל מהותו נמשכת לרע, אבל האמת היא כמובא מהבעש"ט זי"ע שכל מדה רעה שנותנים לאדם מתנה היא מן השמים, כי אין רע יורד מן השמים, וכשמתעוררת לאדם אהבה רעה הרי בשורשה זו טובה מן השמים, שיוכל להעלות את מדת האהבה לאהבת ה' אהבת ישראל ואהבת התורה, וכן בכל המדות שנותנים לאדם מן השמים מתנה המה להביאו לקראת תכלית הטוב. כל התכונות שניתנו לאדם מן השמים, הן אם חננו אותו במדות ותכונות טובות, ובין כשנותנים לו תכונות רעות, שרשם ממקור הטוב, כי לצורך תיקון נשמתו צריך דוקא לתכונות אלו ע"י שיעלה אותם לשרשם, ואלמלי מידות ותכונות אלו לא היה יכול להגיע לתיקונו השייך לשורש נשמתו.

ועל דרך זה כשנותנים לאדם עשירות, הרי זה משום שדוקא ע"י עשירות יכול לתקן את שצריך לתקן בנשמתו ע"י שיתן מהונו צדקה לאחרים ותמיכה באורייתא, ואותו דבר בעניות, וכמאמר הבעש"ט זי"ע עה"פ (קהלת ט) חכמת המסכן בזויה, החכמה של המסכן היא בזויה, שידע שבתוך זו העניות השגחתו ורצונו ית' להיטיב לו. ויש לפרש עוד בדבריו הק', בזויה, שע"פ שורש נשמתו דוקא ע"י העניות יוכל לתקן נשמתו ולהתקרב לה, שהכל בחשבון ובהשגחה פרטית לתכלית זו. והיינו שכל תכונות הנפש ותנאי החיים שנותנים ליהודי הכל מתנה מן השמים כדי שיעלם לשרשם שזהו תכלית הבריאה להיטיב לברואיו ולהביאם לקראת הטוב. [וכדאי' במדרש (שמו"ר לא, ג) אשרי אדם שהוא עומד בנסיגונו שאין בריה שאין הקב"ה מנסה אותה, העשיר מנסהו אם תהא ידו פתוחה לעניים, ומנסה העני אם יכול לקבל יסורין ואינו כועס וכו'.]

וע"ז אומר הכתוב ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו. ברכה היא הדביקות בה' שהוא מקור הברכה, וקללה הוא כאשר הוא מנותק מהשי"ת ח"ו, והתוה"ק באה ללמד על כל המדות ותכונות הנפש של איש יהודי, בין הטובות ובין הרעות, שכולם נחשבים נתינה בעין יפה. את הברכה אשר תשמעו שיכול להגיע על ידם להיות דבוק בהשי"ת שהוא מקור הברכה, באם ישמעו ויבין שכל התכונות הם מתנה מן השמים ועליו להעלותם למקורם ולשרשם, ובתכונות הנפש של אחר לא יוכל להגיע לכך. והקללה אם לא תשמעו, שאם אינו שומע להבין זאת להעלות את מדותיו אל השורש הריהו מתנתק מהקב"ה ח"ו.

וכן שייך ענין זה כלפי כל המאורעות העוברים על איש יהודי, שקול ה' מדבר אליו מתוך כל המאורעות, בין הטובים ובין הרעים, אם רואה אדם שיסורים באין עליו, מכולם צריך לשמוע את הקול דודי דופק עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם. וזהו את הברכה אשר תשמעו, שע"י ששומע לדבר ה' הקורא אליו מתוך המאורעות העוברים הן על כלל ישראל והן על כל אחד בפרטות, הריהו מתדבק להשי"ת שזהו מקור הברכה. והקללה אם לא תשמעו אם ח"ו אינו מטה לבו לשמוע לקול ה' הדופק מתוך כל המאורעות.

וכל זה בכלל מאמר המגיד ממעזריטש זי"ע, מלאה הארץ קניינך, כל הארץ מלאה בדברים שאפשר על ידם לקנותו ית"ש. מכל המדות והתאוות הרעות יכול יהודי לקנותו ית"ש, כאשר שומע את קול ה' המדבר אליו מתוך תכונות נפשו ומתוך טבעיותו וכן מתוך כל המאורעות העוברים עליו. וכמו שאחז"ל (חולין ז:) אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, מתוך כל ההנהגה אתו יכול לשמוע את ההכרזה המיוחדת ואת דבר ה' הקורא אליו. וזהו מקור הברכה, אשר תשמעו את כל הענינים הטבעיות והמאורעות שכולם מתנה מן השמים להביאו לתכלית הטוב.

והנה מרן הס"ק מלכוביץ' זי"ע אמר במאחז"ל (מדרש משלי פ"ה) אשרי מי שרבו מעירו, אשרי

זי"ע ששאלוהו פ"א מהו הדבר החשוב ביותר שצריך לעשות, והיתה תשובתו שמה שצריך לקיים כעת זה החשוב ביותר. וכמו שמצות תקיעת שופר שהיא מצוה גדולה מאד, אבל זמנה וענינה דווקא בראש השנה, ואילו אכילת מצה חשיבותה רק בזמנה, וה"ה בכל הענינים. וכן שייך ענין זה גם בסור מרע, שצריך לתקן בכל יום כפי התגברות היצה"ר והתאוות ביום הזה. וכלל הדברים הם כמו שכתב עוד ביסוה"ע שם בשם האריז"ל, שכשם שאינו דומה אדם לאדם מיום בריאת העולם, כך כל יום ויום אינו דומה יום אחד לחברו מיום בריאת העולם, וכל יום יש לו תפקיד ויעוד מיוחד הנצרך לתקן ביום הזה, ומה שאפשר לתקן ביום הזה א"א לתקן ביום אחר. ועל זה נאמר ראה אנכי נותן לפניכם היום, היינו התפקיד המוטל על יהודי ביום הזה, את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום, היינו שימלא את התפקיד המוטל עליו לתקן ביום הזה, וזה מקור הברכה, והקללה אם לא תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום, כאשר אינו ממלא את הענין המיוחד השייך אליו לתקן ביום הזה, ונמצא שלא מילא את עיקר תפקידו שלמענו נברא עבורו היום הזה. וזהו ענין המתחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, ולכאורה מדוע באמת צריך הקב"ה לחדש בכל יום את מעשה בראשית, ומדוע א"א שתהא הבריאה המשך אחד, אלא זהו כדי שיהא בכוחו של יהודי להתחדש בכל יום ככריה חדשה ויוכל למלא את היעודים והתפקידים השייכים ליום המתחדש ובא, לכך צריך שתהא בכל יום התחדשות הבריאה. והברכה היא כאשר תשמעו וגו' שימלא את תפקידו ויעודו המיוחד ליום הזה.

ועד"ז י"ל גם במאחז"ל (זח"ג קכו.) שבכל יום ויום בת קול יוצאת שובו בנים שובבים, לשם מה צריך שבכל יום תצא בת קול חדשה, אלא משום שלכל יום ויום יש את היעוד והתפקיד השייך ליום הזה, ע"כ צריך בכל יום בת קול לעורר איש יהודי למלא את תפקידו ביום הזה. ועל האדם ללמוד את יעודו והתפקיד שעליו למלא ביום הזה מתוך המאורעות העוברים עליו, שבכל יום ויום בחיי האדם

מי שאשתו מעירו, אשרי מי שפרנסתו מעירו. פי' מעירו מלשון מעוררו. אשרי מי שרבו מעירו לעבודתו ית"ש, ע"י ששומע ממנו את דבר ה' ותוכחת מוסר. אשרי מי שאשתו מעירו, שמתוך שרואה את האהבה שיש לו להנאות עוה"ז הרי זה מעוררו עד כמה צריך ליתן את כל מדת האהבה להשי"ת, ואם אינו זוכה להתעורר מהם אז פרנסתו מעירו, היינו הדחקות העניות והיסורים. וי"ל דב' ענינים אלו מרומזים במד"כ כאן ברכה וקללה, הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' א, כאשר מתעורר ע"י שמטה לבו ושומע לקול רבו המעוררו, והקללה דהיינו הדחקות והיסורים אם לא תשמעו אל מצוות ה' א, שאם אינו שומע לקול רבו אזי פרנסתו ודחקותו מעירו, שגם זה מתנה מן השמים שאין רע יורד מן השמים, וע"י הצער והיסורים מתעורר לעבודתו ית"ש. בכל המצבים שיהודי נמצא הקב"ה חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, ואף כשמוחו ולבו אטומים ולקול מוכיחים לא ישמע אין הקב"ה מפקירו, ואפי' אם לא תשמעו נותן לו הקב"ה דרך ע"י שפרנסתו מעירו, שע"י היסורים והצער הריהו מתעורר לשוב אליו ית', ושייך ע"ז ראה אנכי נותן מל' מתנה, שהשי"ת הוא מקור הטוב והחסד וכל מה שהוא נותן הכל כדי שיהא שוב דבוק בה'.

ובזה מובן ענין תכלית הבריאה שהוא להיטיב לברואיו, ולכאורה חזינן שהעולם הוא עולם התלאות ומה שייך בו להיטיב לברואיו, אלא שענין הטוב שהוא תכלית הבריאה הוא שיהודי בו"ד יוכל להגיע לאז תתענג על ה' ולהנות מזיו השכינה שזהו מקור הטוב, וגם ע"י כל התכונות הרעות והמאורעות שעוברים עליו יכול לתקן ולהגיע לכך, והיא המדרגה העילאית ביותר של להיטיב לברואיו, יותר מכל הטוב והתענוגים שיש בעולם.

ג.

זה שמודגש לשון היום במאה"כ ראה אנכי נותן לפניכם היום, שענינו כמאמר מרן הק' מקוברין